

da (sense convence'ns més que de la seva consciència del caràcter inexplicable del mot), però essent això només mall. és evident que es tracta d'una innovació moderna.

Tot quedaria explicat si és antiga la forma *sanctrit* que el *DAG* ens testimfica sense dar-ne cita: car això és precisament el que expressa aquesta denominació SANGUIS TRITUS 'sang esclafada' (veg molts testimonis de *trit* 'triturat' en cat. ant. etc., en tots els diccs) Lla vots el canvi de *-it* en *-eit* s'explicaria simplement tal com els duplicats *escalfit/escalfeit/escalfeta* (notem que aquí també fou *-feit* o *-fit* l'etimològic CALEFACTUS/-FECTUS), *enriqueit/enriqueit, empeguet/empeguet*.

Es clar que tot seguit ho consolidaria reforçant-ho l'etimologia popular de *trair*; i que això ja intervingué molt antigament en tenim prou testimonis: en les cobles religioses d'Estrús (1501), funciona com a adj.-participi: «Jesús tot santonen / *sangtraït*, plagat» (*DAG*), «unflat e *sanch trahit*» en Is. de Villena; «les canelles --- *se sanch trahexen*», *Flos Med* (*AlcM*). Més encara: d'aquí sembla haver-se tret un sinònim *traydor*: «recepta per a guarir lo *traydor* quant ve ques fa en qualsevol loc del cos --- unta l, que l faces venir en un loc e pux trau-lo n, e serà guarit» en les valencianes de Micer Johan (a 1466, *BABL VII*, 424).

En fi també en el gascó de la Gironda, però allà el sentit és tan diferent, que potser no té res a veure amb el terme patològic: «*sangtradi*: sorprendre, rendre tout interdit, tout stupéfait», Moureau (*Pat de La Teste*); i tinguem en compte que allà *vc* dona normalment *-d-*, de manera que això pot ser simplement 'aquell a qui li han tret la sang, que l'han deixat sense sang'. En conclusió, moltes dades hi ha que semblen conduir a posar en dubte l'etim. SANGUIS TRITUS, i malgrat tot no m'acabo de convèncer que el miratge etimològic estigui de la banda d'aquest i no de l'altre. Recomanem recerca de més dades antigues.

Sangrapins +*Sangrallengues*: «quan les bèsties tenien fam, els llops els donaven *sangrallengues*, olivarda i rabaniça groga; per a fer-los passar la set els ensenyaven l'aigua d'un sot, ont hi buidaven el fel arrenecat de la mocada de noves víctimes», Coromines (*Precons Im* 1, 74)

¹ El masculí, que predomina en els textos medievals, i avui en la major part del territori (incloent-hi el rodanès etc.), és ja el del monum més antic, el *Boeci* («nos redems de *so sanc*, v. 53), el veiem en escrits clàssics de c. 1200 (de tint oriental, *Bestuari*, Appel, *Cbr.* 125,68, Bertran Carbonel de Marsella etc.), i en textos consuetudinaris d'Alvèrnia, Orlhac i fins St. Pons d'Erau. D'altra banda, el femení es constata en bastants versos de la part tolosana de la *Crozada*; i les *Leys d'Amors* comenten: «peco segon alcus can dizo *bona sancz, bela laytz* [llet'] --- nós dizem que podon ésser del comú --- enayssi hom pot dire *bos sancs e bona sancz*» (*PSW VII*, 456-7; Rayn. v, 152). Rohlf s'informa que «en Pays de Barèges on fait distinction entre *era sanc* des animaux et *et sanc* de l'homme» (*Gc* 2, 174, 60

n. 278). En bearnès, Lespy-R admeten els dos gèneres, però sabem que antigament era femení, per l'*Histoire Sainte*. Segons l'*ALF* 1187 seria m a Lurxon i localitats dels H.-Pyr.; però a la Vall d'Aran és femení no sols en el centre (Montcorbau) sinó fins cap al capdaval (Bossost, StJToran, 1924 8) —

² Una vegada, en l'epos de MilàF. «Ton cunyat té 'n les venes *sang* aquità, / té 'n tota la Vasconya parents carnals, / que are volen alsar-lo per rey y cap», *ProsB*, v. 220. Però aquí és reminiscència de *lo sanc* sacrat» de l'epitafi apòcrif que hom deia posat a la tomba del paladí anti-carolingi Bernat de Septimània. — ³ En la vella cançó romanesca, ja molt antiga, de *Don Joan i Don Ramon*: «malhaja lo tal barber, quina *sangria* t'ha dada» (MilàF, *Romilo*, 210 5), em sembla endevinar una glossa antiquíssima, ja medieval, del fratricidi del Comte Cap d'Estopa, en el curs d'una cacera vora el Gorg de Perxa-Astor a l'alta Tordera. Tant la variant recollida per Obrador, com la reusenca, E, porten «venien de la *caçada*». Sembla que hi hagué conveniència (de primer necessitat) de disfressar una cançó popular més o menys denunciadora, fingint una 'sagnia' errada, dita mig s'entenia («malhaja lo tal barber») el barber... s'entenia a sotaveu el comte Berenguer; «don Ramon cau del cavall ---» (és clar que en caigué) Sembla que el nom *Don Joan* (abans *En J*) vagi ser també una disfressa intencional de *En Berenguer*, car en això les versions divergeixen (unes *Peire*, altres *Pedro* o *Gastó*, no sense alguna vacil·lació en la persona substituïda, però això pot resultar de contaminació de versions soltes). El cas és que l'acusació es conserva en l'arcaica versió mallorquina (*A*₁), categòrica en el vers final, que ha estat aquest Berenguer (alias «Joan») el qui ha mort a Ramon, i això ha estat anant de caça i a cavall. figuren com a companys íntims, però sembla que es doni entenen que són germans Crec, doncs, que es tracta d'una llunyana reminiscència de l'assassinat del comte de Barcelona, en la caçada de Perxa-Astor, per obra de Berenguer Ramon: acusat després per tothom, i a l'últim desafiat, però de primer només amb por i a mitja veu. La voluntat de dissimular, o de tirar terra a un fet trist, es revela pel fet que són moltes les versions que substitueixen *caçada* per *batalla*. La versió mallorquina es revela com a tal per la forma *sainia*: en l'ed. de 1882 consta com a recollida per Obrador, però és la única que publicà MilàF en l'ed. de 1853 (on la devia rebre del mestre d'Obrador, JRosselló), i aquí el mallorquinisme està també comprovat, no sols per *sainia* sinó també per *baumes* 'malves'. — ⁴ A Mallorca és també la bona pronúncia, però hi ha la forma pàgesívola *sinçonèr* (p. ex. Estellencs, 1964). Entre StaMaria del Camí i Alaró hi ha el comellar de sa *Sangonera* (*Msc.*, 9H4), que allà em digueren així i a Alaró sa *sinçonèr* — ⁵ Així en l'autògraf, si bé li ho esmenaren en *sangonent*, com si fos aquest el femení correcte, però em sembla que tenien raó tant ell com *AlcM* (el *DFA* s'absté), no sols donada la